

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.13

В. В. Михайленко

*ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
адвокат
Адвокатське об'єднання «Веста»*

СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАСАД ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА І ЗАКОННОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Серед законодавчих категорій, пов'язаних із реалізацією принципу верховенства права під час кримінального провадження, поняття засад (принципів) кримінального провадження та їхньої системи є вихідним. Ця категорія, відображаючи правову ідеологію конкретного суспільства й кримінально-процесуальну політику держави, задає алгоритм законотворчому й правозастосовному процесу, у значному ступені визначає ієрархію інших правових категорій, опосередковує їхній взаємозв'язок, взаємозалежність, взаємообумовленість, несуперечливість [1, с. 18].

Співвідношення права й закону в сучасній юридичній науці викликає жваві наукові дискусії. Із 2012 року загально-правові дослідження зв'язку й розмежування цих принципів перейшли в кримінально-процесуальну площину, коли законодавець у Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року (далі – КПК України) закріпив їх окремими самостійними засадами кримінального провадження.

Відповідно до ст. 8 КПК України кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Ст. 9 КПК України серед засад кримінального провадження закріплює принцип законності й також указує на обов'язковість урахування практики Європейського суду з прав людини під час застосування кримінального процесуального законодавства України.

Отже, КПК України 2012 року поставив перед наукою кримінально-процесуального права й практикою національного кримінального провадження низку питань, а саме: як співвідносяться верховенство права й законність у кримінальному процесі України; яке значення має практика Єв-

ропейського суду з прав людини під час здійснення кримінального провадження в Україні; яким чином повинні враховуватися відповідні прецеденти тощо?

Принципи кримінального процесу, в тому числі законність, вивчали Ю.П. Аленін, О.І. Галаган, В.В. Гирович, В.Г. Гончаренко, А.В. Грищенко, Ю.М. Грошевий, Т.Н. Добровольська, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, М.М. Михеєнко, О.О. Мохонько, В.Т. Нор, Д.П. Письменний, В.М. Тертишник, В.П. Шибіко, М.Є. Шумило та ін... Що стосується засади верховенства права у кримінальному процесі, то їй присвячені на сьогоднішній день нечисленні праці, її висвітлювали В.В. Рожнова, В.Г. Гончаренко, О.М. Дроздов, В.Г. Уваров.

Окремі аспекти зв'язку й розмежування верховенства права й законності на сучасному етапі кримінального процесу досліджували С.М. Зеленський, І.І. Котюк, Р.Р. Кузьмін, О.Л. Кучма, Д.Л. Савенко, О.С. Ткачук, О.Х. Юлдашев. Водночас, кримінально-процесуальний зміст їхнього співвідношення на сьогоднішній день залишається недостатньо розробленими.

У демократичних країнах із розвинутою правовою свідомістю не виникає питання про співвідношення верховенства права й верховенства закону, адже для обох категорій існує єдина термінологічна основа – rule of law. Більш того, оскільки в демократичній правовій державі закони приймаються саме з метою забезпечення прав та свобод людини, говорити про «змагальність» закону та права не доводиться.

Натомість в Україні досьогодні залишається досить міцною прив'язка до врегулювання суспільних відносин, зокрема в рамках кримінального процесу, формальними нормами позитивістського закону. Це пов'язано з тим, що в українському радянському минулому, сутність верховенства права була викривлена саме до законності, позитивістський закон був єдиним механізмом регу-

лювання суспільних відносин. Така нечіткість понять є зрозумілою з урахуванням історичного контексту, тлумачення верховенства права крізь призму діяльності на підставі законодавства фактично виправдовувало тоталітарний режим та авторитарні дії під час виконання патерналістських функцій держави.

Метою статті є визначення співвідношення й розмежування засад верховенства права й законності на сучасному етапі розвитку кримінального процесу України.

Ураховуючи сучасну гуманістичну направленість і людиноцентричність кримінального процесу, верховенство права в системі засад кримінального провадження займає почесне перше місце. Чи означає це, що інші засади кримінального провадження, зокрема й законність, є менш важливими або їх необов'язково дотримуватися? Тим паче, що принцип законності має вияв у встановленні єдиного порядку кримінального провадження в усіх кримінальних справах, неухильному дотриманні процесуальної форми та передбаченої процедури, забезпеченні застосування закону. Ця засада кримінального судочинства стосується всіх стадій та інститутів кримінального процесу, усіх його суб'єктів, поширюється на всі дії і процесуальні рішення, характеризує всі складові процесуальної діяльності та процесуальних відносин, пов'язує між собою всі інші засади й значною мірою сприяє їхньому фактичному втіленню [2, с. 56].

Відповідь надається законодавцем у ст. 7 КПК України – зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких належать 22 положення. Водночас порушення цих базових положень під час проведення процесуальної дії або прийняття процесуального рішення, ставить під сумнів законність та/або обґрунтованість цієї дії чи рішення, недопустимість отриманих доказів і, як наслідок, неспроможність усього кримінального провадження.

Не всі засади з передбаченого КПК України переліку мають універсальний характер у контексті поширення своєї дії на інститути й елементи кримінального провадження. Наприклад, у засадах рівності перед законом і судом змагальності не завжди працюють під час досудового розслідування, а під час отримання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій вона залишається декларативним приписом. Засада поваги до людської гідності є фікцією при вчиненні дій, що прямо не спрямовані на учасників кримінального провадження (наприклад, накладення арешту на майно). Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини поширює свою дію лише на підозрюваного, обвинуваченого (зокрема, потенційного) і не стосується інших учасників (свідків,

потерпілих і т. д.) тощо. Тобто деякі засади мають «адресне» спрямування.

Що ж стосується засад верховенства права й законності, то їхня загальність й універсальність дозволяє поширити дію на абсолютно всі інститути й елементи кримінального провадження. Вони є безпосередньо й прямо застосовними як під час досудового розслідування, так і в процесі судового розгляду кримінального провадження й різних форм перегляду судових рішень. Верховенство права й законність становлять базис усіх без винятку процесуальних дій і рішень. Тут не важливо, чи стосуються ці дії і рішення підозрюваного, обвинуваченого або свідка, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача. Вони проникають як до процесів, що обумовлюють особисту участь людини (обрання запобіжного заходу, допит, обшук, свідчення), так і за відсутності особи або там, де її присутність не передбачена взагалі (наприклад, процедури отримання дозволу на проведення обшуку, негласних слідчих (розшукових) дій).

На засаді верховенства права повинні ґрунтуватися всі без винятку дії і рішення, пов'язані з обмеженням прав і свобод людини в кримінальному провадженні, до того ж немає значення, які права обмежуються: чи на свободу під час обрання запобіжного заходу, чи право власності під час накладення арешту на майно, чи недоторканість житла під час проведення обшуку, чи інші аспекти приватності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У свою чергу, прийняття таких рішень повинно здійснюватися в суворій відповідності до закону, що в комплексі зумовлює не лише правомірність втручання в права особи й адекватність прийнятого рішення, а й дозволить забезпечити так звану процедурну справедливість.

Зазначення в законодавчому переліку засад кримінального провадження на перших двох позиціях принципу верховенства права й принципу законності не є простим збігом обставин, а відображає фундаментальну роль для всієї кримінально-процесуальної діяльності саме цих принципів, перший із яких визначає, що людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а другий – обов'язок суду, слідчого судді, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого, інших службових осіб органів державної влади під час кримінального провадження неухильно додержуватися вимог Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, вимог інших актів законодавства. Відповідно ми можемо визначити певну діалектику принципу верховенства права та принципу законності змісту та форми, коли перший указує на те, «що» має

бути дотримано в кримінальному провадженні (права та свободи людини й громадянина), а другий – «як» це повинно відбуватись (через неухильне дотримання нормативних приписів законодавства) [3, с. 208].

І хоча на сьогодні ми й досі часто спостерігаємо підміну відповідних понять, це не узгоджується з європейсько-векторною політикою України та не сприяє виконанню завдань кримінального провадження. Отже, в сучасних українських реаліях розуміння й забезпечення верховенства права вимагає чіткого відмежування його від верховенства закону, не дивлячись на те, що принцип законності виступає одним із найяскравіших прикладів системної взаємодії загальних засад кримінального провадження [4, с. 137].

Розмежування верховенства права й верховенства закону в національній судовій практиці вперше зроблено в рішенні Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15-рп у справі про призначення судом більш м'якого покарання. Конституційний Суд зазначив, що верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема в закони, які за своїм змістом мають проникнути ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а містить й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Усі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою відображається в Конституції України. Таке розуміння права не дає підстав для його ототожнення із законом, який іноді може бути й несправедливим, зокрема обмежувати свободу та рівність особи. Справедливість – одна з основних засад права, вона вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права. Зазвичай справедливість розглядають як властивість права, виражену, зокрема, у рівному юридичному масштабі поведінки й пропорційності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню.

Визнання верховенства права докорінно змінює уявлення про правопорушення, оскільки тепер вони перестають бути «тим, що визначено законом», а стають справою факту, встановлення й оцінка якого покладається на відповідні уповноважені органи й, зокрема, суди, які в цих умовах стають не лише правозастосовними, а й правотворчими органами [5, с. 9].

У світлі сучасної концепції розмежування права й закону можна погодитися з Д.Л. Савенком про те, що закон є владою держави, а право є владою народу через управління державою [6, с. 9].

Самостійного значення, відмінного від принципу верховенства закону, принцип верховенства права набуває тоді, коли право розглядається як явище, яке не міститься лише в законах та інших нормативних актах, тобто коли має місце теоретичне й практичне розрізнення права й закону [7, с. 27]. Водночас, не можна стверджувати про абсолютну ізолюваність права й закону, адже вони є взаємозалежними поняттями, які співвідносяться між собою і постійно взаємодіють одне з одним. Забезпечення дієвості принципу верховенства права наряд чи можливе без визнання і втілення в правовому житті принципу верховенства закону, вираженого, насамперед, у вимозі неухильного дотримання й слідування законам усіма особами, що перебувають під юрисдикцією держави, і внутрішньодержавними органами влади. Водночас здійснення верховенства закону не повинно забезпечуватися на шкоду верховенству права [8, с. 39].

Визнаючи верховенство права, слід визнати й те, що воно означає не верховенство закону, а верховенство прав людини, зокрема її природних прав, які законом можуть бути й не передбачені, оскільки можуть впливати із його «духу» й інших соціальних норм, а за наявності неправового закону, можуть ним і заперечуватися. А за таких обставин засада законності є лише формально-правовою вимогою, спрямованою на дотримання букви закону [9, с. 7].

Особливо гостро питання співвідношення принципів верховенства права й законності стоїть у галузі кримінального права, яке характеризується (або принаймні має характеризуватися) імперативним методом правового регулювання та високим рівнем формально-юридичної визначеності, що залишають судді (або іншому уповноваженому суб'єктові) відносно незначне поле для дискреції [10, с. 134].

Кримінальне провадження – це особлива сфера, у якій мають місце, з одного боку, вимоги дотримання прав людини, що виражаються в засаді верховенства права, з іншого – ці вимоги обтяжені значним формалізмом процедур, застосування яких є обов'язковим, зокрема для їхнього виконання. Саме в цій сфері допускаються найбільші втручання в реалізацію прав і свобод людини, що висуває до кримінального процесуального закону підвищені вимоги до «чистоти», ясності, однозначності, застосовності, а в деяких випадках і гнучкості (наприклад, в питанні обрання запобіжного заходу).

Отже, на дотриманні верховенства права забезпечується справедливість кримінального провадження, тоді як належна правова процедура, під час якої ця справедливість досягається, опирається на верховенство закону.

Єдність справедливості й законності в кримінальному провадженні виражається в тому, що

вони мають загальну нормативну природу, входять у єдину систему, урегульовану соціальними нормами, формуються в рамках того самого суспільства і є регуляторами суспільних відносин у кримінальному провадженні, визначаючи межі дозволеного й обов'язкового, створюють умови, які становлять основи для кримінального провадження на принципах гуманізму, дотримання прав і свобод людини [11, с. 7].

Верховенство права в комплексній взаємодії з принципом законності зумовлює застосування належної процедури кримінального провадження, що забезпечує виконання завдань у кожному конкретному кримінальному провадженні і створює якісне процесуальне підґрунтя для досягнення загальної мети кримінального процесу як виду державної діяльності із забезпечення балансу протилежних інтересів.

Слід звернути увагу на те, що в КПК України верховенство права відтворює аналогічний конституційний припис, ця засада не містить конкретного кримінально-процесуального визначення й характеризується абстрактністю процесуального закріплення й суб'єктивізмом правозастосування учасників кримінального провадження. Засада законності в кримінальному провадженні навпаки має чітко окреслений зміст. Законність вимагає від суду, слідчого судді, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого та інших службових осіб неухильного додержання вимог Конституції України, КПК України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства. Через засаду законності закріплені вимоги всебічності, повноти й неупередженості під час дослідження обставин кримінального провадження, а також недопущення обвинувального нахилу шляхом виявлення як обставин, що викривають, так і обставин, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання. Засада законності зобов'язує надавати належну правову оцінку виявленим обставинам та забезпечувати прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Через принцип законності у кримінальному провадженні встановлено верховенство Кримінального процесуального кодексу України в системі нормативно-правових актів; неможливість застосування під час здійснення кримінального провадження закону, який суперечить КПК України, а також перевага міжнародних договорів над нормами КПК України.

Отже, принцип законності встановлює чіткі межі розсуду суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності, виступає певним мірилом легітимності, суспільної необхідності й пропорційності, які, проте, не можуть використовуватися відірвано

від реальної ситуації конкретного суб'єкта. Верховенство права, в свою чергу, не будучи конкретною теорією процесуальної справедливості, виступає ціннісним і змістовним орієнтиром послідовного застосування встановлених правил задля досягнення завдань кримінального провадження. Формальні приписи кримінального процесуального закону становлять лише одну зі складових справедливості кримінального провадження – застосування належної правової процедури.

Якщо метою законності є встановлення чіткого порядку здійснення кримінального провадження, то завданням верховенства права в кримінальному провадженні є створення такого режиму, який обмежує надмірну дискрецію та свавілля суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності, направляє їхню активність під контроль вищого порядку, створюючи для цього необхідні ціннісні, правові й процесуальні механізми.

Формальна або процесуальна сфера застосування верховенства права містить такі елементи, як справедливість і неупередженість, які дозволяють гарантувати, що закон застосується правильно: слідчий, наприклад, під час розслідування кримінального правопорушення, не повинен мати обвинувального ухилу, а має повно об'єктивно й неупереджено здійснювати досудове розслідування. Прокурор, здійснюючи процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, відповідно до визначених законом повноважень, повинен об'єктивно використовувати їх лише для виконання завдань кримінального провадження. У свою чергу, слідчий суддя, наділений функцією судового контролю, з урахуванням принципу верховенства права, повинен настільки ретельно перевіряти кожне клопотання, спрямоване на втручання в права і свободи людини, щоб таке обмеження не було необґрунтованим або непропорційним. І нарешті, суд повинен складатися з неупереджених і безсторонніх суддів, які зобов'язані застосувати закон до обставин, виходячи із ретельного дослідження й розуміння всіх обставин. Під час здійснення кримінального судочинства суд не повинен бути зв'язаним державницькою природою своєї діяльності, він зобов'язаний вислухати пояснення кожного обвинуваченого, а за умов виникнення альтернативних точок зору на тлумачення фактів і положень закону має допускати і враховувати розумні заперечення або зауваження щодо публічного обвинувачення. До того ж саме засада верховенства права зобов'язує всіх учасників кримінальних процесуальних відносин, маючи певний спектр наданих законом повноважень і реалізуючи їх, тлумачити правові норми, факти й обставини не лише з державницьких позицій, а з презумпцією на користь людини.

Навіть тоді, коли посадові особи або органи влади на підставі акту парламенту наділяються

широкими дискреційними повноваженнями, передбачається, що здійснення таких повноважень повинно супроводжуватися дотриманням установлених загальним правом прав особи. Будь-які обмеження прав, неприйнятні з точки зору правових традицій, повинні мати чітке обґрунтування: має бути розумне узгодження протилежних прав й інтересів, яке не допускає неспіврозмірних обмежень свободи, що очевидно не співвідносяться із заявленою публічною метою [12, с. 117].

Реалізація прав людини в кримінальному провадженні спричиняє постійні дискусії про обґрунтованість і застосовність їхніх обмежень. Звуження, ненадання або непередбачені законом обмеження прав людини (як конституційних, так і процесуальних) апіорі означають їх порушення. І навпаки, не можна говорити про порушення прав, якщо їх обмеження перебуває у логічному взаємозв'язку й узгоджується з розумними діями державної влади під час застосування процедур, спрямованих на досягнення суспільного інтересу – розслідування злочинів і забезпечення дії принципу невідворотності кримінального покарання.

У справі Круслен проти Франції Європейський суд із прав людини зазначив, що словосполучення «згідно із законом» вимагає, насамперед, щоб захід, який розглядається, мав певні підстави в національному праві; воно також передбачає певну якість такого закону, вимагаючи, щоб він був доступний для цієї особи і вона також могла передбачити наслідки його застосування до неї та щоб закон не суперечив принципу верховенства права [13].

Отже, в засаді верховенства права проявляється вимога процесуальної неупередженості, формально зв'язана раціональними й розумними обмеженнями, встановленими законом. Дотримуючись одночасно вимог верховенства права й законності, у центрі кожної процесуальної дії повинно бути не лише формальне виконання законодавчого припису. Тут мова йде про принципове нове ставлення до реалізації учасниками процесуальної діяльності вимог процесуального законодавства, спрямованої на дотримання прав і свобод людини, що в кінцевому підсумку забезпечує належну правову процедуру. Одночасно є другий бік взаємодії цих засад: на належну правову процедуру не повинні впливати жодні міркування неправового характеру, а також будь-які фактори, що не стосуються справедливості або розумності юридичних вимог за умов пред'явлення підозри або висунення обвинувачення, навіть якщо такі висувуються на захист права чи закону.

Виходячи з європейського виміру верховенства права, одним із його елементів є законність. За таких обставин, можна стверджувати, що засада законності, маючи самостійне місце в національній

системі засад кримінального провадження, одночасно становить формальному компоненту засади верховенства права, до того ж виражає і конкретизує її. У свою чергу, принцип законності у власному розумінні цього поняття означає визначальну, провідну роль закону у правовій системі, зокрема в системі джерел права [14, с. 9].

Так само як і верховенство права, засада законності є однією з найбільш важливих не лише в галузі кримінально-процесуального права, а й у будь-яких інших галузях права. Фактично вона є фундаментом для виконання правом регулятивної й охоронної функцій. Маючи такий наскрізний характер, законність стає надгалузевим явищем. Від дотримання законності у кримінальному провадженні залежить як гарантування дотримання публічного інтересу суспільства, так і збереження основних прав, свобод та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та інших учасників кримінального процесу. Водночас законність кримінального провадження є одним із тих інструментів, що допомагають утвердити загальнолюдську цінність права взагалі та об'єднує усіх осіб довкола ідеї поваги й дотримання права людини та основоположних свобод [4, с. 139].

Як підсумок можна сказати, що для реального дотримання прав і свобод людини під час кримінального провадження, недостатнім є дотримання суб'єктами, що провадять таку діяльність, норм процесуального законодавства. Ідеальний порядок національного кримінального провадження може бути забезпечений лише за умов поєднання процесуального закону з реальним усвідомленням найвищої цінності людини, застосування критеріїв природного права – моралі, соціальної справедливості, рівності (що, на перший погляд, може виглядати утопічно) та демократичних прогресивних стандартів, які вироблені міжнародною спільнотою в прецедентній практиці Європейського суду з прав людини. Отже, верховенство права й законність співвідносяться як зміст і форма, як загальне й конкретне. Верховенство права характеризує кримінальне провадження з ціннісного, змістовного боку, тоді як законність забезпечує необхідну їй форму, встановлюючи відповідні процедури й межі активності суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності.

Література

1. Проценко В.П. Принципи уголовного процесса: учебное пособие. Краснодар: КубГАУ, 2008. 96 с.
2. Міщенко С.М. Окремі аспекти реалізації принципу «законність» у кримінальному провадженні. Слово Національної школи суддів України. 2013. № 4. С. 56-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2013_4_17.
3. Головін Д.В. Система принципів кримінального провадження. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. № 1. С. 208–210.

4. Павленко К.К. Місце принципу законності в системі загальних засад кримінального провадження. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2017. Вип. 2. Т. 3. С. 137–141.

5. Котюк І.І. Верховенство права як морально-етичний імператив. Юридичний вісник України. 2017. № 19-20 (1139-1140). С. 9.

6. Савенко Д.Л. Верховенство права і законність в організації та діяльності прокуратури України: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень»; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2015. 20 с.

7. Козюбра М.І. Принцип верховенства права і конституційна юрисдикція. Вісник Конституційного Суду України. 2000. № 4. С. 24-32.

8. Грачева С.А. Доктрина верховенства права и судебные правовые позиции. Журнал российского права. 2014. № 4 (208). С. 33-45.

9. Котюк І.І. Верховенство права чи верховенство закону: що візьме верх в Україні? Юридичний вісник України. 2017. № 17 (1137). С. 7.

10. Дудоров О.О. Мазур М.В. Реалізація принципу верховенства права у випадках застосування закону про кримінальну відповідальність: постановка проблеми, міжнародний і зарубіжний досвід. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 130-141.

11. Гончаренко В.Г. Засади верховенства права та законності кримінального провадження в плані здійснення захисту. Вісник Академії адвокатури України. 2013. № 3 (28). С. 4-10.

12. Allan T. Constitutional Justice: A Liberal Theory of the Rule of Law. Oxford University Press. 2001. 331 p.

13. Case of *Kruslin v. France*, 24 April 1990. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"tabview": "document"}, "itemid": \["001-57626"\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

14. Кузьмін Р.Р. Юлдашев О.Х. Принцип верховенства права чи законності. Європейські перспективи. 2013. № 7. С. 5-10.

Анотація

Михайленко В. В. Співвідношення засад верховенства права і законності у кримінальному процесі України. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу співвідношення і відмежування засад верховенства права й законності у кримінальному провадженні відповідно до Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: кримінальне провадження, верховенство права, засади кримінального провадження, законність, права людини, співвідношення.

Аннотация

Михайленко В. В. Соотношение принципов верховенства права и законности в уголовном процессе Украины. – Статья.

Статья посвящена анализу соотношения и разграничения принципов верховенства права и законности в уголовном производстве в соответствии с Уголовным процессуальным кодексом Украины.

Ключевые слова: уголовное производство, верховенство права, принципы уголовного производства, законность, права человека, соотношение.

Summary

Mykhailenko V. V. The correlation of the principles of the rule of law and legality in the criminal proceedings of Ukraine. – Article.

The article deals with the analysis of the correlation and delineation of the principles of the rule of law and legality in criminal proceedings in accordance with the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: criminal proceedings, rule of law, principles of criminal proceedings, human rights, legitimacy.